

ferál be egy számot, az a huszadik féle lesz. Mindig új, szellemes, hangulat-keltő.

Külön meg kell említeni, hogy az előadáson főszereplők nincsenek. Minden szerepet mindenki tud és hol egyik, hol a másik játssza. A színészi alakítás náluk nem betanított, rendezői munka eredménye, hanem úgy játszik mindenki — az ő szavaival élve — „ahogy épp a szívből gyűn”. A népművészet-tenki — „ahogy épp a szívből gyűn”. Ezért hatnak előadásai tisztának és őszintének. (d k)

A „SZEVEDI KÓRUS” BEMUTATKOZÓ HANGVERSENYE. A felszabadulás óta örvedetesen nekilendült szegedi zenei élet egy új és értékes együttesel gyarapodott a Szegedi Kórusban, mely április 28-án bemutatkozó hangverseny keretében lépett a közönség elé. A Szegedi Kórus a nagymultú és sok figyelemreméltó eredményt elért Szegedi Dabárda újjászervezéséből alakult dr. Szeghy Endre főiskolai r. tanár előklete alatt és céljait a legmagasabbrendű énekkari kultúra művelését tűzte maga elé. Nagy várakozással tekintettünk a Szegedi Kórus bemutatkozása elé és megállapíthatjuk, hogy az együttes teljes mértékben megfelelt ennek a várakozásnak.

A nagy gondal összeválogatott műsor három részre tagozódik. A 16. század egyházi művei: Palestrina, Vittoria, Ingegneri motettáiban, majd Penti és Pitoni 17. századbeli egyházi műveiben egyaránt csillogtatta felkészültségét a pompás hanganyaggal rendel-

kező kórus, s ez (különösen a mai kor egyházi zenéjének előadásában (Bárdos Lajos, Kertész Gyula művei) csúcsonodott ki. A kórus női kara két Kodály-mű (Ave Maria és a 150. genfi zsoltár) előadásával, mély hatást és megerdemelt sikert ért el.

A második részben Bennet, Lully, majd Orlando di Lassó madrigáljai érték el kiemelkedő sikert, különösen Orlando „Zsoldos szerenád”-ja, mit a közönség megismételgetett:

Korunk zenéjét, a harmadik részt Bartók Lajos, kétszólamú női kara (Senkim a világon) vezette be, majd Kodály két remekét („Akkik mindig elkésnek” és „Öregék”) hallhattuk meg-rázó erejű előadásban. Finom hanghatásaiival és bájos hangulatával ragadott magával dr. Szeghy: „Altató dal”-a, melyet a hallgatóság kívánságára meg kellett ismételnie. Új kórusmű is szerepelt a műsoron: Vaszy Váktor: „Halálhazasító” című karműve, melynek szépsége kirobbanó sikert jelentett.

Az első rész stílusához és hangulatához teljesen alkalmazkodott Csuka Béia viola da gamba száma, aki Telemann szóló-szonátáját adta elő, hűségesen tolmácsolva a korabeli zene bensőséges világát.

A művészi siker Szatmári Géza karigazgató nevéhez fűződik, akinek művészete és felkészültsége teljes ragyogásában bontakozott ki ezen a hangversenyen. Ugy a Szegedi Kórus, mint annak művészi vezetője, Szatmári Géza munkájától még sokat várhatunk.

Könyvek

Dr. Fűr István: MAGYAR NYELVI ÖSSZEFOGLALÓ. (3. kiad., Szukits, Szeged, 1947.) Bármennyire is haragszunk a pozitívista, adatokat lexikálisan birtokló álműveltségre, kétségtelen, hogy a műveltség alapja végtére is egy csomó tudás-anyag, amely kibénelkiben szervező heged vagy emésztetlen gombócként idegen marad számára. Az előbbi lesz az igazán művelt ember, az utóbbi marad a sznob, aki öklendezhet adatokat, de nem tudja egységes egészé építeni belőlük szellemi életét.

A kis könyvecske, amelyet forga-

tunk, ilyen „műveltség-alapanyag” öszszefoglalását tűzték ki célul, elsősorban gyakorlati szempontból, tehát a középiskolás ifjúság számára. Elbírálásának mértéke is ez, nem pedig a tudományos vagy rendszerező érték: harmadik kiadása — 1941 óta — valóban „használatosságát bizonyítja”.

A magyar nyelvtudomány problémáival (nyelvtörténet, hangtan, szótan, mondattan) a könyvecske első, rövidebb része foglalkozik, a javát irodalomelméleti áttekintés adja. Itt meglehetősen ügyes rendszerezését kapjuk a stílisztika, verstan, retorika, esztétika ele-

meinek és az irodalmi műfajok átfekintésének. Az úrböbiaknál történeti összefoglalást is kapunk.

A könyvecskével kapcsolatos igényeket a szerző minden bizonnyal ki is elégíti. Dicséretére legyen mondva, hogy néhol egészen friss adatokat is beillesztett az újabb kiadásba (pl. Szabó Dezsőnél). Elvi szempontból nehezményezünk néhány elavult megállapítást, (pl. azt, hogy Herczeg Ferenc a „történeti regénynek hívatott művelője” és hogy műveiben „súlyos nemzeti és társadalmi problémákra mutat rá”), valamint a kissé visszatetsző s erőszakoltan „demokratikus” bevezetőt ez új kiadáshoz, amellyel a szerző — noha nem szorul rá — „fémjelezni” akarja munkáját. Gyakorlati szempontból az esetleges újabb kiadáshoz egy alapos *szó- és tárgymutatót* javasolunk.

Egyet azonban még lelkiismeretbeli kötelességünk megjegyezni: meg lehet venni s használni is lehet ezt a könyvecskét segédkönyvül az irodalomtörténeti tanuláshoz. De nehogy azt higyjuk, hogy ez összefoglaló könyvecske felmenti bennünket egy igazi irodalomtörténet lapozgatása, vagy kivált: az irodalmi művekkel való közvetlen megismerkedés alól!

Karinthy Frigyes: UTAZÁS FAREMIDÓBA. CAPILLÁRIA. (Bp. 1947. Új Idők Irodalmi Intézet, Singer és Wolfner.) Úgy látszik, örök irodalmi motívum a fantasztikus útleírások irodalmi alkalmazása. A bolyongó *Odyseus* kalandjai közt látott vidékek és népek még csak a görög szív mesére vágyódását elégítették ki; *Morus Utópája* az emberibb társadalom álmokképét rajzolta; *Montesquieu Perzsa levelei*, *Besse-nyei Tarimenes utazása* című műve már a társadalmi szatíra céljából íródott s ugyanez a cél vezette *Swift Olivért Gulliverjének* négyeszeri kalandos megutaztatását is.

A közelmúltban érte el második kiadását nálunk *Szathmáry Sándor* szatirikus regénye s benne a *Swift*től oly visszhangzóan megtalált motívumot vitte tovább a kitűnő szerző: *Kazohiniába* utaztatta el *Gullivert* s ez az útja ismét alkalmat adott neki arra, hogy emberi életünk legjellegzetesebb fonásait, furcsaságait, vagy éppen betegségeit kipellengérezze.

Ugyanez a cél és ugyanez a motívum érvényesült a polgári humor, a sajátos pesti cinizmus kitűnő írójának, *Karinthy Frigyesnek* huszonöt évvel

ezelőtt írt s most újrakiadott két kisregényében. Az elsőben *Faremidóba*, a tökéletes lények, a *szolaszik* birodalmába vezet el bennünket *Gulliverje*, „az angol hadiüngerészet kitűnő seb-orvosa”. *Faremidóban* a zene az anyanyelve a *szolaszik*nak (innét a név is; fa-ne-mi-do; — f, d, e, c) s a gép-lények, a *szolaszik* (szo-la-szi) életető eleme a hő és villamosság. Természetes, hogy a furcsa lények szempontjából emberi voltunk, életünk és problémánk egészen neveléses banális megvilágításba kerülnek; a mi antropolesztikus gondolkodásunk mellőzése egyszerűben kimozdít helyéből mindent, amit eddig abszolútnak hittünk; helyet ad cinikus viszonylagosságnak, teret nyit a szkeptikus értéktételeknek. *Karinthy géplénye, Midore* személyében a gondolkodó lény beteg lény és az ember csak egy doszire, azaz élősdí, a tökéletesebb létező, a Föld testén. Alkalmat kerít *Karinthy*, hogy ismert pacifizmusát a militarizmus szatirájával hirdesse: „kiderült, hogy a doszirek életüket úgy akarják fenntartani, hogy egymást megeszik; százféle alakban.” Ezzel vizsgálja a Földet: „hála az őszön szervének” az emberek egymásnak esnek, elpusztítják egymást, nem sokáig élősködnek.

Gulliver másik útja, amelynek leírását a kötet nagyobb részét foglalja el s mely elé *Karinthy H. G. Wells*-hez címzett levél formájában hosszabb előszó-felét is illesztett, *Capilláriába*, az egynemű lények, a tökéletes nők, az *oihók* országába visz. A mondanivaló magja itt is filozófiai: a férfi és nő örök, megoldatlan és minden bizonnyal megoldhatatlan problémája. Adottság az, hogy „ember nincsen, csak férfi és nő van”. És különös, hogy az emberiség egész történelme folyamán az „ember” mindig csak „férfi” volt. A nő kiszorult a történelemcsinálásból s ezért bosszút állt a férfiin; zsarnokságba, szolgaságba taszította a férfit. „Az európai férfi — mondja *Karinthy* — nemi nyomorúságban, nemi elnyomatásban sínylődik; ez az egész alapja a nő hamis kultuszának.” Ez a hamis nőkultusz pedig: a férfi állítólag „kap” valami egyebet a nőtől, mint amit a nő kap a férfitől: „és megjelent az élet színpadán az *Önére'es Nő*, ez a nemi szélhámos, akit ünnepeltek és csodáltak ugyanakkor, amikor a nemével szélhámoskodó férfit lenézték, és megvetették és kiközösítették. A valódi nő pedig, akinek ppen úgy kell a férfi,